

Jernej AMON PRODNIK
Katedra za novinarstvo, Fakulteta za
družbene vede, Univerza v Ljubljani

Alan Rusbridger
**Breaking News: The Remaking of
Journalism and Why It Matters Now**
Canongate Books, Edinburgh 2018,
464 strani, 20 £
(ISBN-13: 978-1786890931)

Alan Rusbridger je eno najbolj znanih imen britanskega novinarstva, saj je bil kar dve desetletji, med letoma 1995 in 2015, urednik časopisa *The Guardian*. Neposredno v novinarsko delo je bil vpet štiri desetletja, po odhodu iz Guardian pa je postal vodja vplivnega Reutersovega inštituta za preučevanje novinarstva na Univerzi v Oxfordu (*Reuters Institute for the Study of Journalism*). Nobenega dvoma torej ni, da je njegova osebna zgodovina idealna za razlago epohalnih sprememb, ki so jih v zadnjih desetletjih doživeli mediji in novinarstvo. S spremembami se je srečeval od znotraj, kot del sistema, ki je moral neprestano na novo premišljati svoje poslanstvo, norme in standarde delovanja, poslovne modele, ki so se v tem času močno spremenili, in tehnološke načine povezovanja z javnostjo.

Značilnosti Guardian v teh spremembah so bile primerljive z drugimi mediji po svetu in Rusbridger v predgovoru upravičeno piše, da gre v tem pogledu za univerzalno zgodbo; z dilemami, ki jih opisuje na podlagi svojih izkušenj, so se bila primorana soočiti vsa uredništva. Vendar je bila vloga Guardian sočasno tudi zelo

unikatna, saj gre kljub Rusbridgerjevi samokritiki za medij, ki je narekoval številne spremembe v svetu digitaliziranega novinarstva in postavljajal poznejše standarde. To mu je uspelo kljub okoliščinam, ki mu vsaj na prvi pogled pri tem niso šle na roko. Iz časopisa, ki je imel za britanske razmere razmeroma nizko naklado, je Guardian namreč postal najbolj popularen spletni medij z novicami na svetu, ki je povsem upravičeno redno pobiral nagrade za inovativnost na področju novinarstva. To mu je uspelo, kljub temu da je bil v sedemdesetih in osemdesetih letih dvajsetega stoletja na nacionalni ravni po nakladi šele na devetem mestu, za bistveno večjimi igralci, kot so tabloidi *Daily Mail*, *The Express*, *The Sun* ali *The Daily Mirror*, katerih dnevna cirkulacija se je gibala med dvema milijonoma (prvoomenjeni) in za danes neverjetnimi štirimi milijoni (zadnjeomenjeni), in tudi resnejšimi časopisi, kot sta *The Telegraph* ali *The Times*. Poleg tega je – za razliko od večine časopisov v kapitalističnih državah – Guardian od sredine tridesetih let dvajsetega stoletja lastniško organiziran v obliki neprofitnega sklada. Takratni lastnik in urednik časopisa C. P. Scott je bil na njegovem čelu kar 57 let, po njegovi smrti pa se je družina odločila, da bo časopis preprosto podarila skladu Scott Trust, ki bo skrbel za njegovo dolgoročno delovanje v javno dobro. S tem se je odrekla izjemno visoki kupnini, ki bi jo lahko prejela ob prodaji. Čeprav ni dobrodelna ustanova, je Guardian zato res več kot le biznis, in čeprav ga je ta lastniška struktura

morda kdaj omejevala, se skozi Rusbridgerjevo knjigo izkaže, da ga je bržkone tudi ščitila pred nasilnimi prevzemi, predvsem pa ga je obvarovala pred slepo gonjo za dobičkom in kratkoročnimi odločitvami posledicami odločitev, ki so bile značilne za številne druge medije. To je brez dvoma odločilno vplivalo na zaupanje, ki ga ta medij pri številnih bralcih danes uživa na globalni ravni.

Alan Rusbridger v knjigi z zgovornim naslovom, ki nakazuje krizo novinarstva, opisuje vse te značilnosti Guardian, njegovo unikatnost v razmerju do ostalih medijev, težavne poizkuse vpeljevanja uredniških odnosov, ki bi se bili sposobni odzivati na digitalizirano medijsko okolje in spremenjene navade občinstev, ter padanje naklad in popoln kolaps oglaševalskega denarja, ki je predstavljal osrednji vir financiranja množičnih medijev v dvajsetem stoletju. Knjiga se v prvih poglavjih teh sprememb loteva kronološko. Avtor med drugim opiše postopek analogne priprave tiskanega časopisa pri svojem prvem delodajalcu, ki je danes za večino mlajše generacije močno obskuren, nato opisuje začetke Guardian v devetnajstem stoletju (še pod imenom *Manchester Guardian*; časopis se je preimenoval leta 1959), začetno obdobje interneta ter prve korake časopisov v tem okolju. Vendar se na neki točki poizkus kronološkega prikaza sprememb izgubi in bralcu ni več povsem jasno, ali avtor še zmeraj poizkuša slediti tej logiki prikaza predmeta preučevanja ali ne. Pravega odgovora nimam, vsekakor pa je

kronološkega vračanja v času veliko, kar pomeni, da se marsikatera tematika, ki je bila načeta v prejšnjih poglavjih, kasneje znova pojavi v drugačni obliki.

Težava, s katero se je Rusbridger pri tem zagotovo srečal, je očitna: kljub temu da je na površini povsem jasno, kaj se je v zadnjih desetletjih dogajalo z mediji, so bile spremembe v resnici izjemno kompleksne, predvsem pa se je pri prilagajanju nanje moralo veliko več eksperimentirati kot dolgoročno načrtovati. Pravih odgovorov, kaj se bo zgodilo in kaj so najboljši modeli za prihodnost, namreč ni imel nihče, zato je večina strokovnjakov in tudi akterjev v medijskih in kulturnih industrijah (ne le v novinarstvu) lahko o njih le bolj ali manj uspešno ugibala. Kot vidimo danes, je bilo ugibanje časopisov v večini prej neuspešno kot uspešno, saj gre za velike poražence digitalne revolucije, najbrž celo večje od glasbene industrije, ki se je po letih tegob končno prilagodila na drugačno realnost. Kakorkoli že, vsekakor ta kompleksnost sprememb pomeni, da jih je skoraj nemogoče kronološko popisovati na linearen način, vsaj če hočeš bralki ali bralcu omogočiti njujno celovito razumevanje in pojasniti, zakaj so nekateri odgovori, ki se danes morda zdijo samoumevni, v času njihovega sprejemanja bili vse prej kot to. Še večja težava je, če hočeš v razpravo poleg tega umestiti še oseben, »insajderski« v pogled, občasovanjo pripeljati nekatere teoretske razprave, s katerimi poizkušaš osmisliti spremembe, pojasniti značilnosti

britanskega medijskega prava in ga primerjati z ameriškim, ob tem pa se dotakniti še vseh velikih zgodb, ki jih je v času urednikovanja razkril časopis (in v primeru Guardianu teh ni bilo malo).

Če se sprašujete, kako je Rusbridgerju uspelo smiselno strukturirati in povezati to tematsko in narativno raznovrstnost v koherentno celoto, vas moram z odgovorom razočarati; na žalost mu je precej spodletelo. Glede na to da gre za precej obsežno knjigo, ki se bliža petstotim stranem, to nika- kor ni zanemarljivo dejstvo, saj pose- bej pri daljših delih struktura močno prispeva k bralni izkušnji in uspešne- mu navigiranju po tematskih sklopih. Precej pove že podatek, da je knjiga sestavljena iz triindvajsetih poglavij, pri čemer je prvih deset vsebinskih poglavij skupaj krajših od zadnjih pe- tih. O neuravnoteženosti pričajo tudi posamezna poglavja, saj so nekatera krajša od desetih strani, najkrajše jih ima sedem, druga pa se raztegnejo tu- di na petintrideset strani, pri čemer se avtor ni posluževal podpoglavij. Rus- bridger se kot novinar zagotovo za- veda, da način predstavitve določene tematike za bralko in bralca ni nepo- membena, zato je ta pomanjkljivost še toliko bolj nerazumljiva.

Če odmislimo strukturo, gre za knjigo, ki je napolnjena s fantastič- nim naborom vpogledov v delovanje novinarstva in predvsem britanske medijske industrije. Kot se dobro za- vedajo vsi, ki podrobneje spremljajo britanske medije, ima ta institucija v državi izjemno politično moč, ki so jo lastniki nemalokrat pripravljeno

brutalno izkoristiti za svoje lastne ci- lje. Rusbridger tem dilemam posveti precej prostora, na primer malverza- cijam časopisa *The Telegraph*, ki se ga je zaradi konsistentne podpore konservativni stranki prijel vzdevek *The Torygraph*, vendar jih na žalost ne navezuje na ustrezen teoretski apar- at, kar je poleg strukture največja po- manjkljivost knjige. Čeprav se opira na nekatere teoretske razprave, se pri tem poslužuje predvsem popularnih avtorjev, kot so Chris Anderson, Clay Shirky, Don Tapscott ali Dan Gillmor, ki radi prestopijo na stran podjetniške promocije bombastičnih tehnoloških sprememb, zaradi česar so njihove te- ze znanstveno vprašljive, pavšalne in posledično pogosto kritizirane. John Dewey in Walter Lippmann se po dru- gi strani v knjigi pojavita tako mimo- grede, da si ne zaslužita niti navedbe med viri. Bralec potemtakem ne sme biti presenečen, če Rusbridger na ne- ki točki (v 19. poglavju) ugotavlja, da imajo različni tipi medijev pogosto diametralno nasprotna si stališča, kaj naj bi bilo jedro tematik v javnem in- teresu, pri čemer pa sam o tej dilemi ne poda zadovoljivega odgovora. Na- tančnega bralca bo zmotila tudi zgo- dovinska mitologizacija novinarstva, saj se Rusbridgerju večkrat zapiše, da je novinarstvo, kot ga poznamo *že sto- letja*, v nevarnosti ali da je novinarsko zasledovanje dejstev, ki je obstajalo v času, ko je sam začel z novinar- skim delom, staro *stoletja*. V resnici je na dejstva osredotočeno novinarstvo seveda staro le dobro stoletje in je po- stalo zares prevladujoče šele v dvajse- tem stoletju.

Močna stran knjige, ki brez dvoma odtehta vse omenjene pomanjkljivosti, je Rusbridgerjev pogled od znotraj, ko se dotakne vseh večjih zgodb v času svojega urednikovanja. Guardian je tisti medij, ki je bodisi razkril bodisi sodeloval z drugimi mediji pri razkritjih Edwarda Snowdna in Juliana Assanga, ki brez dvoma spadajo med največje novinarske zgodbe enaindvajsetega stoletja in so v mnogih pogledih pretresle obstoječi red. Guardian se je kot vodilni spletni medij uveljavil s pokrivanjem terorističnega napada 11. septembra 2001, ko je pridobil izjemno veliko mednarodno občinstvo, pod njegovim okriljem pa je delal tudi Nick Davies, ki je razkrival malverzacije v britanskih medijih in jih popisal v knjigi *Zgodbe s ploščate Zemlje* (v slovenščini je knjiga izšla leta 2011 pri založbi Ciceron). Davies je razkril tudi šokantna vdiranja v telefone, ki so se jih posluževali angleški tabloidi, kar je leta 2011 vodilo v ukinitev Murdochovega tabloida s 168-letno tradicijo *News of the World* in ustanovitev vplivne preiskovalne komisije, ki jo je vodil lord Brian Leveson. Tudi tisti, ki so te zgodbe spremljali podrobno, bodo v knjigi dobili nove informacije, posebej velika pa je pojasnjevalna vrednost dilem, s katerimi se je bil prisiljen soočati kot urednik, saj je moral krmariti med novinarsko ekskluzivnostjo, etičnimi dilemami in izjemnimi političnimi ter medijskimi pritiski, ki si jih le stežka predstavlja. Avtor v teh delih briljira, saj je šel Guardian zares v precej frontalnih bojeh s središči moči, kar mu je nakopalo veliko težav. Občasno Rusbridger

navrže tudi zanimivo anekdoto, bralke in bralci pa bodo bržkone najbolj uživali ob tistih o Daviesu, ki se je v enem izmed pogovorov avtorju med drugim zaupal, da so ga odrasli kot otroka pogosto pretepali, kar je po njegovih besedah osrednji razlog, da ga je v novinarskem delu zmeraj vodilo »globoko sovraštvo do ljudi, ki zlorabljajo svojo moč«.

Nič manj pomemben in informativen ni Rusbridgerjev vpogled v izgrajevanje Guardianove spletne identitete in njegovo povezovanje z bralci, ko so med konvencionalnimi mediji orali ledino. Za novinarstvo dvajsetega stoletja je bil značilen model enosmerne komunikacije, v katerem so bralci bolj kot ne pasivni prejemniki informacij. Ta model je postal z digitalizacijo velik anahronizem in obenem ovira za odgovorno novinarstvo, ki se zaveda svojih pomanjkljivosti. Vendar se je med največjimi tega najbolj očitno zavedala le Guardianova ekipa, ki je že zgodaj poizkusila novinarstvo čim bolj odpreti svojim bralcem. Leta 2006 so na primer predstavili znamenito sekcijo naslovljeno *Comment is Free*, v katero so svoje mnenjske prispevke lahko pisali bralci z vsega sveta. Guardian je odprl tudi več podstrani, namenjenih različnim strokam, vodstvo pa je odprlo komentiranje novinarskih prispevkov in spodbujalo novinarje, da so se – če so hoteli in je to bilo v njihovi moči – odzivali na mnenja bralcev (nekaj, kar je za slovenske medije še danes povsem nepojmljivo). Svoje delo so bralcem približevali tudi prek dogodkov in razprav v svoji kavarini, kjer so med drugim poizkušali

razložiti spremembe, s katerimi se so oča novinarstvo. Temu projektu odprtega novinarstva, kot so ga poimenovali pri Guardianu, Rusbridger upravičeno namenja veliko prostora, saj je tesno prepleten s kulturo časopisa in je povezan tako s specifično lastniško strukturo kot z demokratičnimi odnosi znotraj uredništva. Da je Guardianu v zadnjih desetletjih zares uspelo izgraditi skupnost bralcev in novinarjev, med drugim priča dejstvo, da od leta 2017 od bralk in bralcev prejmejo več denarja kot iz oglaševanja, čeprav spletna stran ostaja prosto dostopna vsem obiskovalcem. Posebej v teh točkah gre za poučno zgodbo, iz katere bi se nujno morali kaj naučiti tudi slovenski mediji.

Jaša VESELINOVIČ
Vrije Universiteit Amsterdam

Andreas Bieler,
Adam David Morton
**Global Capitalism, Global War,
Global Crisis**
Cambridge University Press,
New York 2018, 336 strani, 26.99 £
(ISBN 9781108452632)

Andreas Bieler in Adam David Morton sta dva izmed bolj vidnih kritičnih oziroma marksističnih preučevalcev mednarodnih odnosov in mednarodne politične ekonomije ter dolgoletna soavtorja. V najnovejši knjigi gradita na svojem minulem raziskovalnem delu, veliko pa je tudi tem in področij, o katerih še nista objavljala, a so v minulem poldrugem desetletju

zaposlovali raziskovalno skupnost marksistov na področju mednarodnih odnosov in mednarodne politične ekonomije. Rezultat je empirično zelo bogato delo, v katerem se avtorja prek enotnega in konsistentnega analitskega pristopa soočita z vprašanji imperikalizma, neenakomernega in kombiniranega razvoja, kapitalističnih kriz ter hegemonije.

Že naslov obljublja veliko, skoraj preveč. In res, avtorja že na prvih straneh iz panoramskega pregleda ključnih globalnih družbenih procesov izpeljeta, da so vse dinamike – globalni kapitalizem (vzpon držav BRICS), globalna vojna (vojna v Iraku) in globalna kriza (kriza v evrskem območju) – med seboj povezane in soodvisne. Razumevanje teh procesov kot notranje povezanih zahteva historično materialistično metodo, ki presega ontološki dualizem, tako značilen za prevladujoče teorije mednarodnih odnosov, ki »delovanje« ločujejo od »struktur«, »politično« od »ekonomskega« in »materialno« od »idejnega« (6). V dveh teoretskih poglavjih, ki sledita, prepričljivo kritizirata težkokategorijske v svoji disciplini, kot so Robert Gilpin, Kenneth Waltz, Alexander Wendt, John Ruggie in Hidemi Suganami, ter s pomočjo filozofije notranjih odnosov Bertella Ollmana vzpostavita družbeno ontologijo in historicistično epistemologijo, ki jima omogoči analizirati strukturne omejitve kapitalizma ter različne strategije, ki jih znotraj tega lahko zasledujejo posamezni razredi. Te strukturne omejitve odločilno oblikujejo kapitalistična produkcijska razmerja,

ki obenem povzročajo oblikovanje družbenih razrednih sil, katerih prva naloga mora biti razkrinkati domnevno »objektivnost« strukturnih omejitev kot zgodovinsko pogojen ostanek preteklih razrednih bojev, ki pa ga je mogoče preseči (str. 49). Razredni boj je torej nujno odprt proces, v katerem je ključna vloga idej. V dialogu s (pretežno poststrukturalističnimi) kritiki marksizma, ki mu očitajo ekonomizem, se avtorja pri razvijanju ideje o snovni strukturi ideologije naslonita na Antonia Gramscija in njegov koncept integralne države. Razumevanje nujne recipročnosti med idejami in materialnimi družbenimi razmerji ter diskurza samega kot pogojenega z družbenimi razmerji (a ne reduciranega nanje) omogoči razumevanje družbene funkcije intelektualcev kot predstavnikov razrednih frakcij (72). Razumevanje razmerja med idejami in položajem akterjev znotraj produkcijskih razmerij kot notranjega nam tako dovoljuje razumeti ne le *kako* posamezne ideje prevladajo, temveč tudi *zakaj* se znotraj določenih materialnih razmerij to zgodi v določenem trenutku (75).

Sledijo tri nekoliko manj abstraktna, a še vedno teoretsko bogata poglavja. V prvem se opredelita do nedavnih debat o nastanku sistema suverenih držav ter »mednarodnega« kot polja vzročnosti ter njunega razmerja do kapitalizma in neenakega in kombiniranega razvoja. Pri tem gradi ta na kritiki, ki so jo tako imenovani politični marksisti, predvsem Robert Brenner in nedavno v slovenščino prevedena Ellen Meiksins Wood,

uperali proti pristašem »komercializacijskega modela« (glej tudi Rutar, 2015; 2016). Trdita, da je neenakomeren in kombiniran razvoj koncept, primeren za razumevanje dinamik v kapitalizmu, ne pa za človeško zgodovino na splošno. Njun izvirni prispevek k tej že dlje časa trajajoči debati je izpostavljanje Gramscijevega koncepta pasivne revolucije kot tistega pripomočka, ki omogoča teoretiziranje tako (državi) notranjih dinamik kapitalistične modernosti kot tudi njihovo navezovanje na geopolitične pritiske, izhajajoče iz meddržavnega sistema. Na podlagi tega v naslednjem poglavju spodbijata tezo o obstoju dveh logik, kapitalistične in teritorialne, katerih skupno delovanje in prepletanje naj bi po zagovorniku te teorije, Davidu Harveyju, pojasnjevalo geopolitiko. Namesto tega poudarita pomen različnih oblik države, ki so odraz različnih stopenj ponotranjenja interesov transnacionalnega kapitala in razrednega boja (127). A slednji se ne odvija le na delovnem mestu, pač pa ga je treba razumeti širše. Avtorja zato v nadaljevanju vpeljeta koncept »družbene tovarne«, ki nam »tradicionalne« delavske boje omogoči povezati s širšim razumevanjem družbene reprodukcije in izkoriščanja ter tako izpostaviti pomen množičnih gibanj proti rasnemu in spolnemu zatiranju ter ekoloških bojev, ne da bi te izolirali od širših družbenih razmerij (153).

Ta obširna teoretska razprava avtorjema služi kot referenčni okvir za štiri empirična poglavja, ki zaključijo knjigo. V prvem se lotita vzpona držav BRICS, pri čemer se osredotočita

skoraj izključno na Kitajsko. V dialogu s kopico avtorjev in argumentov, ki se dotikajo te teme, pokažeta, da Kitajska ne predstavlja nobene alternative neoliberalizmu. Svoj »uspeh« namreč dolguje super izkoriščanju od drobnega kmetijstva odvisnega delavstva s strani multinacionalk. Tudi nedavne kitajske investicije v Aziji in Afriki so po mnenju avtorjev le začasna rešitev za prekomerno akumulacijo doma in kljub zelo močni vpletenosti države v proizvodnjo ne vzpostavljajo dinamike, ki bi bile odporne na protislovja kapitalistične proizvodnje. Geopolitika je v ospredju tudi v naslednjem poglavju, ki se osredotoča na ameriško invazijo na Irak leta 2003, ki je sprožila debato o »novem imperializmu« in pogrevanje klasičnih debat o imperializmu z začetka minulega stoletja. Glavno ost tokrat usmerita proti državocentričnim interpretacijam svojih marksističnih kolegov in poudarita pomen konfliktov med različnimi kapitalskimi frakcijami in njihovimi zastopniki v administraciji Georgea W. Busha. Napad na Irak in predvsem njegova povojna obnova na podlagi neposredno dodeljenih pogodb sta tako interpretirana kot zmaga nacionalne kapitalске frakcije (nasproti transnacionalni) in njene v neokonzervativno retoriko zapakirane strategije »Bomb-and-Build«.

S poudarkom na neenakem razvoju ter pomenu razrednega boja in oblik podrejanja zahtevam transnacionalnega kapitala avtorja pristopita tudi k analizi nastanka in predvsem krize evrskega območja. Morda najpomembnejši zaključek sicer empirično

zelo bogate in zanimive analize je trditev, da so vzklili o tem, kako »varčevanje ne deluje«, nesmiselni. Pri vsiljevanju varčevanja je šlo namreč za politični projekt kapitala, ki si je za cilj zadal nadaljnjo neoliberalizacijo, kar mu je z nadaljnjo tehnokratizacijo in omejevanjem prostora za fiskalno politiko tudi uspelo, torej je »deloval« (243). V zaključku knjige se avtorja odmakneta od delovanja kapitala in se posvetita dokazovanju notranje povezanosti različnih »bojev od spodaj« po vsem svetu. Prizorišče teh bojev ni (samo) delovno mesto, pač pa predvsem »družbena tovarna« oziroma sfera družbene reprodukcije. Boji na področju stanovanjske problematike, zdravstva, izobraževanja in socialne države na splošno v sebi skrivajo potencial, da presekajo z logiko neoliberalizacije in izborijo novo, antikapitalistično oskrbo z osnovnimi dobrinami in storitvami (274). S tem je dodan zadnji kamenček v zelo bogat in razgiban mozaik, s katerim avtorja skozi celotno knjigo dokazujeta svojo trditev, da so globalni kapitalizem, globalna vojna in globalna kriza v sebi notranjem razmerju, ki ga oblikuje neenak in kombiniran razvoj razrednih bojev (275).

Ker se avtorja ukvarjata s toliko temami in avtorji, ponudita precej priložnosti za teoretsko dlakocepstvo, za katerega pa tukaj ni prostora. Med večjimi pomanjkljivostmi junega teoretskega okvira velja izpostaviti obravnavo imperializma izključno prek primera vojne v Iraku. Že res, da se je sam koncept imperializma v besednjak širše javnosti (pa tudi

marksistov) vrnil z okupacijo Iraka, ki je naznanila prelom z neteritorialno širitvijo Združenih držav Amerike in preostanka »Zahoda«. Po letih globalizacije, ki je domnevno brisala nacionalne meje in spodjedala pomen in moč nacionalnih držav, se je z Irakom vrnilo klasično orodje imperializma – vojna in z njo fizični nadzor nad naravnimi viri. A ravno zato, ker je Irak (in pogojno kasneje Libija) tako poseben primer, na njem zgrajeno razumevanje imperializma ni posebej pripravno za preučevanje manj očitnih imperialističnih praks. Avtorja tako ne rečeta ničesar o dogajanju v Ukrajini ali Siriji, prav tako pa iraški dogodki niso najboljše izhodišče za razumevanje vloge ameriškega imperializma v Latinski Ameriki.

Največja prednost pričujočega dela je dejstvo, da gre za zelo ambiciozen poskus celostnega razumevanja in predvsem teoretiziranja trenutnega zgodovinskega trenutka prek sinteziranja številnih debat med kritičnimi oziroma marksističnimi politologi in političnimi ekonomisti. Te so kljub stalnemu zaklinjanju k nujnosti celovitega obravnavanja posameznih fenomenov ostale precej samonanašalne, povezave med njimi pa niso bile razdelane. Bieler in Morton sta to težavo vsekakor presegla in pokazala, da historični materializem ima orodja za razumevanje vseh najpomembnejših dinamik v mednarodnih odnosih in mednarodni politični ekonomiji. A obenem iz obsežne zastavitve njnega projekta izhaja tudi glavna pomanjkljivost. Ker se morata soočiti s toliko argumenti, svoje teoretske

»nasprotnike« pogosto karikirata oziroma obravnavata precej neiskreno in si tako izdelata tarčo, ki jo je zlahka podreti. Tako tudi domnevna inovativnost reartikulacije historičnega materializma prek dialektične filozofije notranjih odnosov izpade prenapihnjeno. Že res, da je preučevanje mednarodnih odnosov v Ollmanovem jeziku notranjih odnosov precej redko, a to ne pomeni, da se ostali marksisti – tudi tisti, ki so mestoma v knjigi deležni kritike – ne zavedajo potrebe po preseganju dualizmov, predvsem delitve na »ekonomsko« in »politično«. Po drugi strani pa je res, da se tovrstni pomisleki najbrž ne bi pojavili pri bralcih, ki se šele spoznavajo z marksističnimi debatami o mednarodnih odnosih. Prav za njih, torej za študente in ostale, ki jih zanima kritična (pa tudi empirično bogata) obravnava najsodobnejših pojavov v mednarodni politični ekonomiji, je ta knjiga kot naročena. Pokaže namreč živost marksističnega teoretskega aparata in ponuja odlično odskočno desko za bolj poglobljeno ukvarjanje z debatami, na katere napotuje zares zelo izčrpna bibliografija.

Literatura

- Rutar, Tibor (2015): Ahistorizem historične sociologije: Adam Smith in njegova zapuščina. *Teorija in praksa* 52 (6): 1099–1118.
- Rutar, Tibor (2016): Mednarodna historična sociologija kapitalistične modernosti: metodološki internalizem in evropocentrizem v »političnem marksizmu«. *Družboslovne razprave* 32 (82): 95–114.